

Тыва Республиканың Чазаанда

ТӨЛЕПТИГ АЖЫЛ-ИШКЕ ҮНЕЛЕЛ

Декабрь 16. Тыва Республиканың Чазааның хуралдаар залы. Холдарында боодал чечектер туткан, чоок кижилеринге байыр чедирип келген кижилерниң арыннарында өөрүшкү. Тываның Чазааның үрер хөгжүм оркестриниң байырымныг аялга-хөгжүмү ол кезээни байырлал шинчизи киир улам каастаан. Ол кезээниң маадырлары — ажил-ижи-биле эң-не тергин дирткен онзагай кижилер...

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.В. Кара-оол күрүне шаңналдарын тыпсып эгелээр мурнунда чыылган чонга ийи дакпыр байырлал — үнүп кел чыдар Чаа чыл база ажил-ишке дээди үнелел — хүндүлүг аттарны тыпсып турар онзагай хүн-биле байырны чедирген.

«Күш-ажыл — кижиниң болгаш ниитилелдин үнелиг өнчүзү-дүр. Күш-ажыл кижини каастаар болза, ниитилелди ол улам хөгжүдүп сайырадыр. Ооң кол шимчедикчизи — кижини. А бөгүн мында келген бо онзагай кижилерниң күш-ажылы, чедишкени-биле бистер Тыва-высты алдаржыдып, социал-экономиктиг хөгжүлдөгө көскү черлерни чедип ап турар бис. Ынчангаш оларны хүндүткөп демдеглээри менээ өөрүнчүг-дүр. Бо онзагай кижилер шылгараңгайларның шылгараңгайлары-дыр. Оларның ажил-ижин, чедишкенин анык-өскенге, эш-өөрүнге, тыва чонга үлегер-чижек кылдыр көргүзери чугула. Оларның арга-дуржулгазын шингээтпишаан, оларга деннежер дээш ажилдап-чурттаары сорулга болур ужурул» — деп, ТР-ниң Чазааның Даргазы Ш.В. Кара-оол бодунуң чугаазында демдеглээш, адырлар аайы-биле шаңнал ап турар кижилерниң чедишкенин доктааган. Республиканың кадык камгалал адырында бичин уругларның кадык-шылын камгалаарына В. Хайжок, гематолог Л. Ооржак дээн ышкаш эмчилерниң үлүг-хуузу, Ада-чуртунуң улуг дайынына Улуг Тиилелгениң 65 чылынга тураскааткан калбак хемчээлдиг кылып чоруткан ажилдарда онзагай чүүлдер — эртем ажилдакчыларының, оларның аразында төөгү эртемнеринин доктору М.Моллеровтун дилээш-кининерин болгаш ооң чедишкенин түнелдерин, ТАР үезинде турган үрер хөгжүм оркестрин Т.Дулуштун катал тургусканын, тыва чоннуң дайын чылдарында

«Күш-ажылчы шылгарал дээш» медальдың эдилекчизи — эртем ажилдакчызы З.Б. Чадамба.

«Тыва Республиканың алдарлыг артизи» хүндүлүг атты С.Монгушка тывыскаан.

үлүг-хуузу дугайында Москва хоорайда «Мээн Тиилелге» деп делгелгени органиастаарына Д.Оюннуң чорутканы улуг ажилдарын демдеглээн. Ада-чуртунуң улуг дайынының инвалидтерин болгаш хоочуннарын чурттаар

ТР-ниң Чазааның Даргазы Ш.В. Кара-оол Н.Н.Вовереңеге шаңналды тыпсып турары.

оран-сава-биле Тиилелге хүнүнге чедир хандыраар дээн РФ-тиң Президентизиниң айтышкынын боттандыраары-биле эң-не шалыпкын ажилдаан тудугжуларның ачызында 17 фронтучу чаагайжыт-тыг бажыңнарын алганын айтыткаш, тудуг организациязының директору Э. Содунамны дээш, оонда өске адырларда шылгараңгай кижилерниң күш-ажылын онзалап демдеглээн.

РФ-тиң Президентизиниң Чарлызы-биле күш-ажылчы шылгаралы дээш «Россия Федерациязының алдарлыг эмчизи» хүндүлүг атты республиканың №2 эмнелгезинин эмчизи Наталья Вовереңе, «Россия Федерациязының кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты республиканың уруглар эмнелгезинин кол эмчизи Виктор Хайжокка, «Россия Федерациязының алдарлыг чуркучузу» хүндүлүг атты Леонид Уржук оларга тывыскаан.

«Тиилелге» деп Россияның органиастыг комитетинин «1941-1945 чылдарда Ада-чуртунуң улуг дайынына Тиилелгениң 65 чылы» юбилейлиг медальдар-биле Дина Оюнну, Михаил Моллеровту, Эдуард Содунамны база ТР-ниң үрер хөгжүм оркестрин (удуртукчу Т. Дулуш) шаңнаан.

ТР-ниң Чазааның Даргазы Ш.В. Кара-оолдун чарлыктары-биле Тываның гуманитарлыг шинчилелдер институтунун эртем ажилдакчызы, филология эртемнеринин

кандидады Зоя Чадамбага база ТР-ниң ИХЯ-ның ОШАЧКИ ажилдакчызы Мурат Кунзекке (мөчөөн соонда) «Шылгараңгай күш-ажылы дээш» деп медальдарны тывыскаан.

«Тыва Республиканың кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты республиканың №3 эмнелгезинин гематолог эмчизи Любовь Ооржакка, «Тыва Республиканың алдарлыг артизи» хүндүлүг аттарны хөгжүм-шии театрының артизи Сайдаш Монгушка, симфониктиг оркестринин артизи Алексей Сааяга тывыскаан.

Тере-Хөл кожуунунуң Кунгурт сумузунуң ажилдакчылары база дээди шаңналдарга төлептиг болган. «Тыва Республиканың алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты көдээ ажил-агый эргелелиниң начальниги Зинаида Кускежик, «Тыва Республиканың культуразының алдарлыг ажилдакчызы» атты уруглар библиотеказының эргелекчизи Татьяна Сурунгур олар алган.

Хүндүлүг аттарны болгаш медальдарны, ТР-ниң Чазааның Даргазының Хүндүлел бижиктерин байырлыг байдалда тывысканы күш-ажылдың маадырларына уттундурбас болушкун бооп арткан.

Айлаң МОНГУШ.

Ай-кыс МАСПЫК-ООЛДУҢ тырттырган чуруктары.

КИЧЭЭНГЕЙДЕ – КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙЫ

Россияның көдээ ажил-агыйының ажил-чорудулгазының хайгаарал чериниң Тыва Республикада эргелели отчеттук чылда бодунуң кылган ажилына хамаарыштыр парлалга конференциязын эрттирген.

Ук албан чериниң удуртукчу-зунуң оралакчызы А.К. Ойдулаа эргелелдин ажилы-биле таныштырган. Ветеринария адырын контролга ап хайгаараары, үнүштерни камгалаары, агрохимикаттарны болгаш пестицидтерни ажылгаары, хөзүмнүн дүжүткүр чоруун хандыраары, көдээ ажил-агый үнүштериниң үрезин ажил-агый, селектор ажилы, тарааның, крупаларның, мал чеминиң база ооң компонентилерин бүдүрериниң шынарын болгаш айыыл чок чоруун хандыраары, кижилерни болгаш дириг амытаннарны аарыглардан камгалаарына онаашкан улуг ажилдарны эргелелдин ажилдакчылары чорудуп турар. Бо чылдың 11 айының дургу-

зунда эргелелдин килдистери планнашкын-биле — 490, пландан дашкаар 161 хыналданы чорудуп, ниити планның 82,4 хуузу күүсеткен. Чамдык кожууннарда өөреникчилерниң чеменир черлери органиастаттынмаанындан, септелге ажилдары чоруп азы чедери ырак болганындан чамдык хынаар ужурулг объектилер хынаттынмаан. Хыналдаларның түннели-биле 772 административтиг харыысалганы онааган. Ооң иштинде юридиктиг черлерге хамааржыр — 20, албандуужалдыг кижилерге — 357, хууда сайгарлыкчыларга — 23, хамаатыларга 372 административтиг кеземени онааган болгаш 1310200 рубль түнүнге торгоалдарны бижээн. Ол административтиг тор-

гаалдарның 70 хуузу ветеринария хайгааралының адырына хамааржыр болза, 29 хуузу фитосанитарлыг хайгааралга онаажырын ол дыңнаткан.

Эргелелдин килдис начальнигтери боттарының килдистерин ажилдарын база кысказы-биле таныштырган. Эргелел лабораторлуг шинчилелдер чорудар дериг-херекселдер-биле четчелеттинген болгаш хыналдаларны ол-ла черинге чорудуптар аргалыг. Сөөлгү үеде республикада малдың бруцеллез аарыы непереп, көдээ ажил-агыйында таарымча чок байдалды тургускан. Ол талазы-биле санитарлыг нормаларны күүсетпейн турары дээш административтиг торгоалдарга онаап турарын, республикада тускайлатынган мал согар черлерниң чогу (чүглө «Урянхай» АБК-да бар), өлгөн малдың сегин узуткаар тускай онгарларның чогу (колдуундала ажылгалче кирбээн), тус чер чагыргаларының ол талазы-биле кошкак ажилы база мал эмчиле-

риниң оожум ажилындан аарыгның непереп турарының чылдагааны ол дээрзин илеткел кылганнар демдеглээн.

Мал аарыгларына удур эмнер садар 22 аптеканың чүглө 15-жи чөпшээрелдиг ажилдап турар. Оларның хөй кезин чүглө найысылалда. Отчеттук үениң дургузунда хыналдалар үезинде дыка хөй хажыдышкыннар илереттинген. Сөөлгү үеде черниң шынарлыг кезээн — хөзүмнүн чөпшээрел чокка казып турар тава-рылгалар көвүдээн. Ындыг чурум үрекчилеринин бирээзи — Кызылдың «Чурттаар оран-сава» КХН-ге административтиг хемчегни онааганын дыңнаткан.

Массалыг информация чепсектеринин журналистери көдээ ажил-агый ярмаркаларында сат-дыглаашкынга, чыдыг чашпанга, мал тарыышкыннарына дээш, өске-даа сонуургап турар айтырыгларына тодаргай харыыларны алган.

Айрада МОНГУШ.

ЧОГУМЧАЛЫ КҮҮСЕТТИНИИ ТУРАР

• РФ-тиң Президентизиниң №714 Чарлыына хамаарыштыр

Декабрь 15-те Россия Федерациязының Президентизинин чылдың май 8-те «1941-1945-дарнын Ада-чуртунуң Улуг дайынының хоочуннарын чуртталга оран-савазы-биле хандыраарының аялында» №714 Чарлыының Тыва Республикада күүселдези дүүштүр Тыва Республиканың вискээринде Ада-чуртунуң Улуг дайынының киржикчилеринге бо оларның өг-бүлезиниң кежигүринге чуртталга оран-савазын дып (тудуп) алырынга субсидия акшалар бээриниң талазы-биле ведомстволар аразының комиссия бо чылда сөөлгү ээлче хуралын эрттирген. РФ-тиң Президентизиниң №714 Чарлыына тандыраарының талазы-биле чылдың планын бистиң республика долузу-биле, харын-даа ону алып ол хүн сайгарып көргөн 6 учуректерни кичээнге алып бо күүседип турар деп, ТР-ниң камгалал болгаш социал хөгжүм сайыдының оралакчызы А.П. Дамба-Хуурак комиссияны хуульга дыңнаткан.

Комиссия хуралына Ада-чуртунуң Улуг дайынының киржикчилериниң субсидия алырынга чурттар өг-бүлө кежигүннериниң учур херектерин сайгарып көрүп Оларның 5-жи — дайын киржикчилериниң дулгуяктарының база рээзи Венгрияга дайын чоругазының киржикчизи чораан Крутиковтун херектери. Ол өөренип көргөн шупту херектер хамаарыштыр комиссия «чөптү» деп шийтпир хүлээп алган.

РФ-тиң Президентизиниң №714 Чарлыының боттанылганын, дээрге 2008 чылдан 2010 чыл чедир үениң дургузунда ук комиссия 22 хуралды эрттирген, оонунелинде Ада-чуртунуң Улуг дайынының 116 хоочуннарын чуртталга оран-савазы-биле хандырган. Иштинде 2009 чылда, учурта 2 чылдың март 1-ге чедир турган 9 кижини, а 2010 чылда — кижини субсидия акшаларын алган.

Чурттаар оран-сава сад (тудуп) алырынга херек ук субсидия акшаларын Ада-чуртунуң Улуг дайынының киржикчилер оларның өг-бүлезиниң кежигүнери алып бүрүн эргелиг. Шаңдыг эргези бар дээрзин херектер турар документилерни олар ТР-Кадык камгалал болгаш социал хөгжүм адырының, азы кожо бүрүзүнде ол талазы-биле ажаадап турар килдисче киригеш, эргезин бадыткап турар сертификатты холунга алган тур ужурулг. Бо бүгүнү чорударына эвээш эвес үе негеттинер дээр билдингир. Ынчангаш субсидия алырынга кордап турарларны РФ-тиң Президентизиниң №714 Чарлыының күүселдези, РФ-тин Федерионал хөгжүлденин амызын ТР-ниң Кадык камгалал болгаш социал хөгжүм адырына да чытканы албан-езузуунуң сайыдырыг-чагаазында айтып каан келир чылдың бирги кварталы доостур үе-чадага келир дээр сагындырып каары чугула. 20 чылдың I кварталының соонда, РФ-тиң Президентизиниң №714 Чарлыының боттанылганына акшаландырышкын камгалаары бергедээ бээр дээрзин ТР-ниң кадык камгалал болгаш социал хөгжүм адыры А.П. Дамба-Хуурак комиссияны хуралына онзалап демдеглээн.

Аяна БИЧЕ-ООЛ

Декабрь 22 — Энергетиктин хуну

ТЫВАНЫҢ ТӨӨГҮЗҮ-БИЛЕ ТУДУШ

Тыва Республика биле ооң энергетиказы деңге сайырап келген дээр болза, чазыг болбас. Чүге дээрге бирээзиниң хөгжүлдеси чокта, өскезиниң быжыг туружу база болдунмас турган. Ынчангаш Тываның энергетиказының төөгүзү-биле чергелештир, республиканың бодунуң төөгүзүн өөренип көрүп болур. Энергетиканың төөгүзүндө чаа үе-чада республиканың социал-культурлуг хөгжүлдесинде чаа арынны ажыдып турган...

1932 чылда Кызылга ниити кү-500 квт электри станциязы ылдап эгелээн. Электри ханды-газының хереглелиниң улгаты-биле 1954 чылда чаа, чылыг-три станциязының тудуу эге-н. Ооң тудуунга муң ажыг киж-и туттунган. Тудуг ажылдары

дүн-хүн дивейн үргүлчүлөп турган: «Кижилерниң тура-соруу ол хире бедик турган» — деп, ону ынчан удуртуп турган директор Н.Иванов сактып чугаалап турар. Шак ынчалдыр 1958 чылда ниити күжү 500 квт Кызылдың бус-биле ажылдаар

(Уланчызы 8-ки арында).

Мергежил талазы-биле республика конкурсузунга «Тываэнергонуң» командазы бирги черни чаалап алган.

Тургустунганындан бээр 20 чылынга

АМ-ДАА КЫЗЫП АЖЫЛДААР БИС

Чонну ажылга хаара тудар албан тургустунгандан бээр 20 чыл эрткен.

төгүнүн хемчээли-биле алыр а, хензиг үе, ынчалза-даа чурт-даа-дараа болуп турар социал-омиктиг өскерлишкinner, н-тозан база 2009-2010 чыл-ың кризистериниң үезинде хөй үлетпүр бүдүрүлгелер, п-агылар сандараашкыга ажып, ажылчыннар ажылындан алып, акша-көпеек ажылдап-ы бергедежиң келген үеде у ажылга хаара тударының-ы-биле үезинде тургустунган-е албан чери деп бодаар мен. ализм үезинде 6 ай чылдагаан-ажылдаваан хамаатыларны-гысталчак амыдыралдыг-эрге-чагырга органны хем-онаап, өске черлерге, ылаң-ожунуң ыяш белеткелинче, уп-даа турган. Эгезинде чонну-га хаара тудар албан тургус-да чон ооң ужу-дузазын эки-с, харын-даа чамдык дарга-ың талазындан «ажылдавас-терге чүге акша төлээрил, та-н тарызын, малдан тудуп-зын, бажыңнарының чанынга-фельден, ногадан тарызын-дээр хөөннерниң турганы-билейлиг чылда Сүт-Хөл ко-ун Чонну ажылга хаара тудар-ың ажыл-чорудулгазы-биле-ытырар сорулга-биле бо-и бижим. Төп тургустунган-н директорунга Кара-оол-ович Даңзы-Белек, дараа-

зында Павел Тоорукпаевич Са-рылгар, а 2000 чылдың январь ай-дан бээр Дамдынчап Алдын-оол-ович Ховалыг ажылдап турар. РФ-тиң 1991 чылдың апрель 19-та «Россия Федерациясында чуртта-чы чонну ажылга хаара тудар ду-гайында» №1032-1 хоойлузун удур-тулга болдуруп ажылдаары — бистиң хүлээлгевис.

Ук адырда бистиң төп багай-эвес ажылдыг төптерниң одуруунда-деп чугаалап, ооң бадыткалынга-дараазында фактыларны кирип-болур.

Чонну ажылга хаара тударының-албанының 15 чыл болганынга рес-публика конкурсузунга тиилеп, бирги-чергениң дипломун, акша шаңна-лын алдывас. 2008 чылда көрүл-деге ийги черни алгаш, ТР-ниң Чурттакчы чонну ажылга хаара-тудар күрүне албанының агент-лелиниң хүндүлел бижии база-дериг-херекселдер садып алыр-акша-хөреңгиге төлөпиг болдувус. Республика деңгелдиг көрүл-дөлгө, маргылдааларга идепкейлиг-киржиң, спортчу маргылдааларга-шаңналдыг черлерни доктаамал-ап турарывыс — база чедишкinner. Ооң-бадыткалы — аңгы-аңгы яамыла-рының, ведомстволарының, кожуун-суму чагыргаларының хүндүлүг-би-жиктери төпте хөйү-биле делгетти-ген. Эң-не кол чүве — чон хура-ларынга өөрүп четтиришкinnerиң-сестерин дыңнаары — ажылывыска

Белекмаа Токпал-ооловна Монгуш — төптүң кол бухгалтери.

улуг үнелел.

Төпте директордан аңгыда, 3-специалист, бир бухгалтер база-штаттан дашкаар чолаачы ажылдап-турар. Холу-биле тудуп, караа-биле-көрбээн кижиге төптүң ажылы-чиик-даа ышкаш сагындырар, а-херек кырында кылыр ажылдың-хемчээли улуг, харысалга бедик. Ажылдакчылар ажыл шагында-чонну хүлээп, оларны дүвүредип-турар айтырыгларны шиитпирлеп, документи-биле ажылдааш, ажыл шагының соонда, чамдык-дыштаныр хүннерде ажылдаар-даа-таварылгалар бар. «Ажылдап шы-давас болзуңза, чайлап бер, өске-кижилер ажылдазын» — үениң-негелдеси ынчал барган.

Төпте хөй чылдарның дургу-зунда ак сеткилдиг, эки ажылдап-чоруур ажылдакчыларны маңаа-демделгэйн. Татьяна Александр-овна Ооржак — 1994 чылдан бээр-чонну ажылга хаара тудар албан-ың шугумунда ажылдап чоруур-хоочун ажылдакчы. Төпке келген-хамаатыларны учетка тургузуп, тааржыр ажыл тывылбаанда, ажыл-чок дээш дузаламчы акшаларны-санап, үстүкү органның отчеттар-ны, медээлерни өй-шаанда дамчы-дып, онаанган өске-даа ажылдарны-кылып турар. Хөй чылдарда үр-түннелдиг ажылы дээш РФ-тиң-Күш-ажыл болгаш социал хөгжүлд-е яамызының, ТР-ниң федералдыг-күрүне албаны департаментиниң-хүндүлел бижиктериниң эдилек-чизи.

Чон-биле ажылдап билер, ажылдакчы кижиниң этиказын-сагып чоруур специалист Белекмаа

Токпал-ооловна Монгуш 2002-чылдан бээр төпте кол бухгалтер-бооп ажылдап турар. Ол ажылынга-бердинген, бухгалтерия докумен-тациязын эки сайгарар, негелделиг-ажылдакчы. Химикмаа Ким-оовна-Ооржак 2004 чылдан бээр мында-ажылдап турар. Эки ажылы дээш-удуртур черлерден хүндүлел-би-жиктер база бүгү Россияның чон-чизезинге идепкейлиг киришкени-дээш медаль-биле шаңнаткан. Сергей Давааевич Ооржак — бедик-арга-дуржулгалыг, бирги класстың-чолаачы.

Мурнунда чылдарда бүгү доку-ментилерни хол-биле парлап, почта

Айдысмаа Алексеевна Ондар — ажыл чок ха-маатыларның сайгарлыкчы-ажыл-чорудулгазын ха-рыылап турар специалист.

таварыштыр хүлээп, чорудуп турган-болза, ам компьютер, электронуг-почта, Интернет таварыштыр ажыл-дап, Катарис, Роструд-Контроль-АИС, Консультант-плюс, Парус-Бухгалтерия программаларны-ажылгап эгелээни — депшилге.

Декабрь 1-ниң байдалы-биле-кожуунуң Чонну ажылга хаара-тудар төвүнүн учедунда ажыл чок-256 хамааты бүрүткеттинген. Ажыл-тып алырынга бергедээшкinnerге-таваржып турар инвалидтер, херек-адаандан хосталып келгеннер, пенсия назыны чоокшулааннар, ше-риг албанындан халажып келген-нер, хөй ажы-төлдүг, бот-ада-иелер, тускай өөредилге черлерин-доозуп келгеш, ажыл тыппаан

аныяктар ында кирип турар. Бот-тарынга ажыл тып алыры-биле-төпке келгеннерни болгаш 6 ай-иштинде ажыл чок дээш дузаламчы-акша алыр хуусаазы доозулган-хамаатыларны доктаамал болгаш-төлөвирлиг хөй-ниити ажылдарын-че хаара тудуп турар. Хөй-ниити-ажылдарынга 458, түр ажылдарга-14-тен 18 хар чедир назылыг 388-назы четпээннерни, 18-тен 20 хар-лыг 7 аныяк кижини, ажыл тып алы-рынга бергедээшкinnerге таваржып-турар 129 хамаатыларны ажылдат-кан болгаш көрдүнгөн хемчээлге-материалдыг деткимчени төлөп-берген.

Тыва Республиканың Чазааның-2009 чылдың декабрь 25-те ба-дылааны «2010 чылда Тыва Респу-бликаның күш-ажыл рыногунда-дүшкүрлүг чорукту чавырылды-рарының республиканың тускай-сорулгалыг программаның бады-лаарының дугайында» № 644 док-таалынга үндезилеп, субсидияны-ажыл чок 36 хамааты алган болгаш-сайгарлыкчы ажыл-чорудулганы-эгелээн. Олар немелде 54 ажылчы-олутту тургускан. Ниитизи-биле-5292000 рубльди сайгарлыкчылар-ның агар саннарынче шилчиткен. Эге, ортумак тускай, дээди про-фессинал өөредилге черлерин-дооскан, ажылга тургустунуп алы-рынга бергедээшкinnerге тавар-жып турар 73 аныяктарның шалы-нын төлөп бербишаан, албан чер-леринде дагыныкчыларга быжыг-лаан. Стажировка эрттирип турар-лардан 8 аныяк кижиге доктаамал-ажылдарга хүлээп алдынган. 73-хамаатыны аңгы-аңгы курстарга-өөреткен. Олар чолаачы, автогрей-дерист, экскаваторщик, ЭВМ опера-тору, повар дээн ышкаш мерге-жилдерни шингээдиң алганнар.

Кожуунуң Чонну ажылга хаара-тудар төвү РФ-тиң Чазааның «Россия Федерациясында чуртта-кчы чону ажылга хаара тудар ду-гайында» хоойлузун, Россияның Ка-дык камгалал болгаш социал хөг-жүлдө яамызының бадылааны Административтиг чурумнарны-удуртулга болдуруп, ажылдарны-чорудуп турар. Кылдынып турар-ажылдардан аңгыда, чедир кыл-дынмаан ажылдар, четпестер бар, оларны эдиң алыр дээш ажылдаар-апаар бис.

Дамдынчап ХОВАЛЫГ, Сүт-Хөл кожуунуң Чонну-ажылга хаара тудар төптүң-директору.

Чуруктарны төптүң архи-винден алган.

Түптүң специализи Татьяна Александровна Ооржак-ыгылыг хамааты-биле чугаалажып олурар.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛДАРЫ

«2010-2011 чылдарда Тыва Республикага коррупцияга удур демисел дугайында» республика программаның дугайында 2010 чылдың октябрь 18 №429 Кызыл хоорай

Тыва Республикага коррупцияга удур демисел талазы-биле комиссияның даргазының 2009 чылдың декабрь 29-та бадылааны 2010 чылды коррупцияга удур демиселдин планын күүседир-биле болгаш Тыва Республиканың күрүне эрге-чагыргазының күүсекчи органның ажил-чорудулгазының кавызынга коррупцияга удур демиселдин механизм кириер, оларның хамааты ниитилел-биле кады ажилдажылгазының дээштин бидидер сорулга-биле Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. «2010-2011 чылдарда Тыва Республикага

коррупцияга удур демисел дугайында» республика программаның бадылаар.
2. Бо доктаал-биле бадылаттыглан Программаның кол-кол негелделерин барымдаалап турар коррупцияга удур демисел талазы-биле муниципалдыг программаларны ажилдап кылырын болгаш хүлээп алырын Тыва Республиканың муниципалдыг тургузгарларының бот-башкарылга органныңга сүмелээр.
Тыва Республиканың Чазаның Даргазының бирги оралакчызы С. ТЕН.

Тыва Республиканың Чазаның 2010 чылдың октябрь 18-те №429 доктаалы-биле бадылаан

«2010-2011 чылдарда Тыва Республикага коррупцияга удур демисел дугайында» республика программасы

«2010-2011 чылдарда Тыва Республикага коррупцияга удур демисел дугайында» республика программасының ПАСПОРТУ

Программаның ады—«2010-2011 чылдарда Тыва Республикага коррупцияга удур демисел дугайында» республика программасы

Программаны ажилдап кылырының барымдаазы—2008 чылдың декабрь 8-те «Коррупцияга удур демисел дугайында» №273-ФХФедералдыг хоойлу, Россия Федерациязының Президентизинин «Коррупцияга удур демиселдин национал стратегиязының болгаш 2010-2011 чылдарда коррупцияга удур демиселдин национал планының дугайында» №460 Чарлы, 2010 чылда коррупцияга удур демиселдин Тыва Республикага коррупцияга удур демисел талазы-биле комиссияның даргазының 2009 чылдың декабрь 29-та бадылааны планы.

Программаның күрүне чагыкчызы—Тыва Республиканың Чазы.

Программаның ажилдап кылыкчызы—Тыва Республиканың Юстиция херектеринин талазы-биле яамызы.

Программаның күүседикчилери—Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органны, хөй-ниити каттыжылышкыннар болгаш организациялар (дугуржулга езугаар).

Программаның сорулгазы болгаш кылыр чүүлдери—сорулгазы: Тыва Республикага коррупцияга удур демиселдин системазын тургузары; коррупцияның тыптыр чоруун болдуруп турар байдалдарны чайладыры; коррупция-биле холбашкан айыылдан күрүнениң болгаш ниитилелдин эргелеринин болгаш хоойлу езугаар эрге-ажыктарының камгалалын хандыраы;

кылыр чүүлдери—хамаатыларга болгаш организацияларга күрүнениң болгаш муниципалитеттин ачы-дузазын күүседип турар үеде Тыва Республиканың күрүне эрге-чагыргазының күүсекчи органнының ажил-чорудулгазында коррупцияның деңгелин кудуладыры; коррупциялыг хөделиш-киннеринин болгаш оларны кылганындан чидиргилеринин озалын албан-дужаалдыг кижилерге тургузары; Тыва Республиканың девискээринге коррупцияга удур демисел талазы-биле организация-эрге-хоойлу хемчеглерин боттандыраы; коррупциялыг хөделиш-киннерге күрүне албан-хаакчыттарының, хамаатыларның болгаш организацияларның эптеш чок чоруун көргүзүп турар коррупцияга удур хөй-ниитинин сеткил-хөөнүн хевирлээр; норматив-эрге-хоойлу акты-

ларының болгаш оларның төлөвилелдеринин коррупцияга удур экспертизанын эрттирери; биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорукту деткиринче угланган коррупцияга удур демисел талазы-биле хемчеглерни боттандыраы; коррупциялыг чорудулгаларның болгаш коррупцияга удур политикаың хемчеглеринин дээштинин мониторингиз; коррупциялыг илерээш-киннерге эптеш чок чорукту Тыва Республиканың күрүнениң хамааты албан-хаакчыттарынга хевирлеп тургузары; Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнының информастыг ажык чоруун бидидери; коррупцияга удур политикаың чорударыга хамааты ниитилелди хаара тудары; коррупциялыг фактылар болгаш коррупциялыг байдалдар дугайында медээлер-биле таныжарыга хамаатыларның болгаш организацияларның эргелерин боттандыраынга, а ол ышкаш оларны массалыг информация чепсектеринге хостуг чырыдарыга идиг бээр.

Программаны күүседириңиң хуусаалары болгаш үе-чадалары — 2010-2011 чылдар.

Программаны акшаландыраының дөстери — бо Программда айыттыглан саң-хөө органнының акшаландырышкынының күсели-биле Программа күүсеттинер, немелде акша-хөреңги негетинмес.

Программаны күүсеткен соонда чедип алдынар сөөлгү түннелдер — Тыва Республиканың күрүне эрге-чагырга органнының күрүне хүлээлгелерин күүседип база күрүне ачы-дузазын чедирип турар үеде коррупцияның деңгелин кудуладыры; чедирип турар күрүне ачы-дузазының шынарын болгаш чедингир чоруун бидидери; административ-тиг шаптараазыннарны ажып эртеринге бизнестин когаралдарын кызыраы; Тыва Республиканың күрүне эрге-чагырга органнының ажил-чорудулгазынга хамаатыларның бүүрелин быжыглаары; Тыва Республиканың күрүне эрге-чагырга органнының нормативтиг эрге-хоойлу актыларындан коррупциялыг нормаларны чайладыры.

Программаның күүселдезинге контроль—Программаның күүселдезинге контрольду Тыва Республиканың Чазаның Аппараты, Тыва Республиканың Чазаның чанында Хөй-ниитинин айыыл чок чорук чөвүлелинин секретариаты, Тыва Республикада коррупцияга удур демисел талазы-биле комиссия боттандыраар.

2010 чылда «Тыва Республикага энергия камналгазы» республиканың тускай сорулгалыг программасынга өскерилгелер кириеринин дугайында

2010 чылдың октябрь 15 №426 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Чазаның 2010 чылдың март 9-та №53 доктаалы-биле бадылааны 2010 чылда «Тыва Республикага энергия камналгазы» республиканың тускай сорулгалыг программасынга дараазында өскерилгелерни кириер:

1) Программаның паспортунда:

а) «Сорулгалары болгаш кылыр чүүлдери» деп бөлүктө: «Энергия камнаар технологияларны ажыглаары» деп сөстөринин соонга «Энергия камналгазының шынарын бидидери» деп сөстөрини немээр;

б) «Акшаландырышкынның хемчээли

болгаш дөстери» деп бөлүктө: «3900» деп саннарны «4629,8» деп саннар-биле солугу; «3122» деп саннарны «4250» деп саннар-биле солугу; «788» деп саннарны «379,8» деп саннар-биле солугу;

Программаның I кезээнде дөрткү абзацка дараазында уткалыг домакты немээр: «Үүрмектеп садар рынокка чижилгени сайзырадырынга эң таарымчалыг сайзырадыр байдалдарны тургузар ужурулуг. Бо сорулганы күүседириңе электри энергиязын садарыга монополияны, энергия сайгарар компанияларның хамаарылга чок эзлеринин санын көвүдөдип тургаш чайладыры эр-

гежок чугула.»;

3) Программаның II кезээн дараазында эдилге-биле бижиер:

«II. Программаның кол сорулгалары, кылыр чүүлдери болгаш күүседир хуусаазы Программаның кол сорулгазы болза, энергия камнаар технологияларны практика кырынга ажыглаарын калбартканының ачызында республикага одалга-энергетика курлавырларының ажыктыг ажыглалын бидидери, энергия хандырылганының шынарын экижидери болур.

Программаның кылыр чүүлдери:

- энергия камнаар технологияны болгаш дериг-херекселдерни шингээдири;
- электри энергиязының рыногунга чижилгелиг харылзааларны тургузары;
- учет кылыр болгаш таарыштырып башкарат тускай техниканы тургускан соонда энергия курлавырларының чарыгдалдарына контрольду болгаш статистикалыг хайгааралды чорудары.

Программаны 2010 чылда күүседир.»;

4) Программаның III кезээнде:

а) 2 пунктуда:

«очерктерни» деп сөстү «реклама роликтери» деп сөстөр-биле солугу; дараазында уткалыг домакты немээр: «Республиканың энергия сайгарар компаниязын тургузары»;

б) 4 пунктуда «Тоюу ДЭС» МУБ», «Тыва-энерго-септелге» КУБ болгаш «Тере-Хөл кожунун ЧКА» МУБ» деп сөстөрни «республиканың ырак кожуннарнында турар бүдүрүлгелер» деп сөстөр-биле солугу;

5) Программаның IV кезээн дараазында эдилге-биле бижиер:

«IV. Саң-хөө, материалдыг болгаш күш-ажылчы чарыгдалдарның барымдаазы

Программаның акшаландырышкынының ниити хемчээли 4629,8 муң рубль, оон иштинде республика бюджетинин акша-хөреңгизинин күсели-биле 4250 муң рубль, бюджеттен дашкаар акша-хөреңги 379,8 муң рубль.

1. «Енисейская» куш фабриказы» КУБ объектинин девискээрин чырыдар системаны комплектиги хүн электри станциязын болгаш чырык-диод чырыдыкчыларын тургузары-биле кады монтажтаарына — 2863,560

муң рубль. Хүн электри станциязын сад алыры болгаш монтажтаары.

2010 чылдың январь 1-нин байдалы-биле Вт хүн модулуң өртээ 10 доллар бол турар. 2010 чылдың январь 20-де бир доллар 29,6 рубль болган. Ортумаа-биле 1 Вт дээ төлевир—300 рубль. Модульдуң күчү 6000-дан 7000 Вт чедип турда өртээ 1800-т 2100 муң рубль чеде бээр.

2. 2009 чылдың ноябрь 23-те «Энергия камналгазының дугайында болгаш энергияның ажыктыгын бидидеринин дугайында» база Россия Федерациязының чамдык хоойлужудулга актыларынга өскерилгелер кириеринин дугайында» №261-ФХ Федералдыг хоойлуга дүүштүр Тыва Республиканың девискээринге энергия камналгазының болгаш энергияның ажыктыгын бидидеринин талазы-биле семинарлар эрттиреринге болгаш массалыг информатика чепсектеринге чүүлдер болгаш рекламалык роликтер үндүреринге—386,440 муң рубль.

3. Республиканың энергия сайгарар компаниязын тургузары—1000 муң рубль.

4. Республиканың ырак кожуннарны тургустунган дизельдиг электростанция бүдүрүлгелеринин четчир болгаш реактив күчүлерин (электри энергиязын) ажилдап кылырын контрольдаар талазы-биле уч приборларын тургузарына—274,8 муң рубльди бүдүрүлгелерин боттарына акша-хөреңгизинин күсели-биле.

5. Республиканың ырак кожуннарны тургустунган дизельдиг электростанция бүдүрүлгелеринин одаар чүүл чарыгдалды контрольдаар талазы-биле дериг-херекселдерни тургузары—105 муң рубль.»;

б) Программаның VI кезээнде:

а) бирги абзацта «2922» деп саннарны «2863,560» деп саннар-биле солугу;

б) «Программаның күүсеткенини экономикаыг ажыктыг» деп бөлүкк дараазында уткалыг абзацты немээр:

«-электри энергиязының үүрмекте садар рыногун киржикчилеринин аразыг чижилгелиг харылзааларны тургузары»;

7) «2010 чылда Тыва Республикага энергия камналгазы» республиканың тускай сорулгалыг программасының капсырылганы дараазында эдилге-биле бижиер:

«2010 чылда Тыва Республикага энергия камналгазы» республиканың тускай сорулгалыг программасының капсырылгасы

Ады	Программа езугаар акшаландырышкынның дөзү			Түннели
	шунту	Республика Бюджеттен ка бюджеттен	дашкаар акша-хөреңги	
Программа езугаар шунту	4629,800	4250,000	379,800	
1.«Енисейская» куш фабриказы» КУБ объектинин девискээрин чырыдар системаны комплектиги хүн электри станциязын болгаш чырык-диод чырыдыкчыларын тургузары-биле кады монтажтаары	2863,560	2863,560		Электри энергиязын 32850 кВт.ш камнаары, чонну ажилга хаара тударыга идиг бээр, ажилдаар олуттарны немей тургузары
2. 2009 чылдың ноябрь 23-те «Энергия камналгазының дугайында болгаш энергияның ажыктыгын бидидеринин дугайында» база Россия Федерациязының чамдык хоойлужудулга актыларынга өскерилгелер кириеринин дугайында» №261-ФХ Федералдыг хоойлуга дүүштүр Тыва Республиканың девискээринге энергия камналгазының болгаш энергияның ажыктыгын бидидеринин талазы-биле семинарлар эрттиреринге болгаш массалыг информация чепсектеринге чүүлдер болгаш рекламалык роликтер үндүреринге	386,440	386,440		Тыва Республиканың девискээринге энергия камналгазының политикаын шингээдири
3. Республиканың энергия сайгарар компаниязын тургузары	1000	1000		Энергия хандырылганының шынарын бидидери, электри энергиязын үүрмектеп садар турарларның аразыг чижилгелиг харылзааларны тургузары, чонну ажилга хаара тударыга идиг бээр болгаш ажилдаар олуттарны немей тургузары

(Төңгүзү. Эгези 5-ки арында).

дугайында» №523 доктаалында дараазында өскерилгелерни кириер:

1) 9 пунктта «сайгарлыкчы чорук болгаш туризм талазы-биле» деп сөстөрни «Тыва Республикага сайгарлыкчы чорукту сайырадыр талазы-биле» деп сөстөр-биле солуур;

2) Тыва Республикада сайгарлыкчы чорукту деткиринин фондунун Уставын капсырылгада киригенин езугаар чаа эдилге-биле бижири;

3) Тыва Республикада сайгарлыкчы чорукту деткиринин фондунун Хайгаарал чөвүлелинин составында:

А.И. Рязановтун албан-дужаалын дараа-

«Тыва Республиканың кежиглер ажыглалының талазы-биле бүдүрүлгези» Тыва Республиканың күрүнениң автономнуг албан черин тургузарының дугайында

2010 чылдың сентябрь 7 №370 Кызыл хоорай

Россия Федерациязының Хамааты кодекзинин 120 чүүлүгө, 2006 чылдың ноябрь 3-те «Автономнуг албан черлеринин дугайында» №174-ФХ Федералдыг хоойлунун 5 чүүлүгө дүүштүр, Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. «Тыва Республиканың кежиглер ажыглалының талазы-биле бүдүрүлгези» (моон соонда – Албан чери) Тыва Республиканың күрүнениң автономнуг албан черин тургузар.

2. Тыва Республиканың Орук-транспорт комплекзинин болгаш харылзаа яамызынга тургузукчунун хүлээлгелерин болгаш бүрүн эргелерин бээр.

3. Хоойлуда көрдүнгөн чурум езугаар Тыва Республиканың Орук-транспорт комплекзинин болгаш харылзаа яамызынга:

— Тыва Республиканың Чер болгаш өнчү-хөреңги хамаарылгаларының яамызы-биле

зында эдилге-биле бижири: «Тыва Республиканың юстиция херектеринин талазы-биле сайыдының бирги оралакчызы»;

С.С. Чимит-Доржунун албан-дужаалын дараазында эдилге-биле бижири: «Тыва Республиканың сайгарлыкчы чорукту сайырадыр талазы-биле агентилелдин сайгарлыкчы чорук килдизинин башкарыкчы специализи, секретары»;

А.М. Юйнуң албан-дужаалын дараазында эдилге-биле бижири: «Тыва Республиканың сайгарлыкчы чорукту сайырадыр талазы-биле агентилелдин директору».

2. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Ш. КАРА-ООЛ.

биле хемчеглерниң планын бадылаарының дугайында

2010 чылдың октябрь 15 №420 Кызыл хоорай

Тыва Республикага хоорай тудуг ажыл-чорудулгазын эргелеп-башкарыын эки-жидер, хыналда-хайгаарал болгаш чөпшээржилге хүлээлгелерин боттандыра болгаш хоорай тудуг адырында күрүне ачы-дузанын чедирерин чогумчудар сорулга-биле Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры-болза:

1. Тыва Республиканың девискээринге тудуг адырында административтиг шаптаразыннарны чайладырының талазы-биле мында хемчеглер планын бадылаар.

2. Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары хемчеглер планының боттанылганын боттарының эргелеринге дүүштүр хандыра болгаш отчеттук айның соонда айның 10-нун хүнүгө чедир квартал

санында Тыва Республиканың Чазаның парадынче оон боттанылганының дугайында медээни кириер.

3. Тыва Республиканың тус чер боттанылганын боттарының эргелер дүүштүр хандыра болгаш отчеттук а соонда айның 10-нун хүнүгө чедир кварталда Тыва Республиканың Чазаның парадынча оон боттанылганының дугайында медээни кириерин саналдаар.

4. Бо доктаалдың күүсөлдөзүгө рольду Тыва Республиканың Чазаның газының бирги оралакчызы Ш.С.Ир дагыр.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазының бирги оралакчызы С.Т.

Тыва Республиканың Чазаның 2010 чылдың апрель 7-де №111 доктаалыга өскерилгелер кириеринин дугайында

2010 чылдың ноябрь 22 №519 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Чазаның 2010 чылдың апрель 7-де «Күрүне, муниципалдыг болгаш хуу чуртталга фондуларының чуртталга оран-саваларында чурттап турар хамаатыларга чуртталга оран-савазын болгаш коммунал ачы-дузанын төлээринге субсидиялар санаарына херек республиканың чуртталга оран-савазының чижек шөлүнүн стандарттарының дугайында» №111 доктаалында өскерилгелерни кириер: «Бүрүн чаагайжыттыг күрүне, муниципалдыг болгаш хуу чуртталга фондуларының чуртталга оран-саваларында чурттап турар хамаатыларга чуртталга оран-савазын болгаш коммунал ачы-дуза төлээринге субсидия санаарына херек чуртталга-коммунал ачы-дузаның өртек-үнезинин 2010 чылда республика стандарттары» №2 капсырыл-

ганы чаа эдилге-биле бижири;

«Суугу одалгалыг күрүне, муниципал болгаш хуу чуртталга фондулары чуртталга оран-саваларында чурттап турар хамаатыларга чуртталга оран-савазын болгаш коммунал ачы-дуза төлээринге субсидия санаарына херек чуртталга-коммунал ачы-дузаның өртек-үнезинин 2010 чылда республиканың стандарттары» №3 капсырыны чаа эдилге-биле бижири.

2. Чуртталга оран-савазын болгаш коммунал ачы-дуза төлээринге чуртталга субсидияларының санаарын хайгаараар хүлээ Тыва Республиканың Күш-ажыл болсоциал политика яамызынга дагыр.

3. Бо доктаал аңаа ат салган хүлээлгелер күштүг болуп кириер.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазының бирги оралакчызы Ш.ИРГИТ.

Россия Федерациязының улус ажил-агыйының организацияларына удуртукчу кадрлар белеткээринин талазы-биле ажилды организастаарының болгаш Тыва Республиканың Чазаның 2007 чылдың май 17-де №619 доктаалыга өскерилгелер кириеринин дугайында

2010 чылдың октябрь 13 №395 Кызыл хоорай

2010-11 өөредилге чылында Россия Федерациязының улус ажил-агыйының организацияларына удуртукчу кадрлар белеткээринин Президентинин программасын боттандыра сорулга-биле Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Чазаның 2007 чылдың май 17-де «2007-08 – 2012-13 өөредилге чылдарында Россия Федерациязының улус ажил-агыйының организацияларына удуртукчу кадрлар белеткээринин Күрүне планын Тыва Республикага боттандыраарының дугайында» №619 доктаалында дараазында өскерилгелерни кириер:

а) доктаалдың 3 пунктунда «Аппарат» деп сөстү «Чазак Даргазының Канцелярия» деп сөстөр-биле солуур;

б) Россия Федерациязының улус ажил-агыйының организацияларына удуртукчу кадрлар белеткээрин организастаар талазы-биле комиссияның Тыва регионалдыг салбырының составына кириер:

А.М. Монгал – Тыва Республиканың Чазаның Даргазының Канцелярия удуртукчунун – Чазак Даргазының оралакчызының хүлээлгезин күүседип турар даргазы.

М.К. Иргит – Тыва Республиканың Чазаның Даргазының кадрлар политиказының болгаш күрүнениң албанының эргелелинин начальнигинин оралакчызы, харысгалгалыг

секретары.

А.В. Очур – Тыва Республиканың Тудуг, чуртталга болгаш коммунал ажил-агый яамызының архитектура болгаш хоорай тудуг килдизинин кол специализи.

в) айыттыг составтан А.П. Дамба-Хууракты, Н.А. Кадралиеваны ап кааптар;

2. Россия Федерациязының улус ажил-агыйының организацияларына удуртукчу кадрлар белеткээрин организастаар талазы-биле комиссияның Тыва регионалдыг салбыры:

Россия Федерациязының улус ажил-агыйының организацияларына удуртукчу кадрлар белеткээрин организастаар талазы-биле комиссияның Тыва регионалдыг салбырының ажилының календарлыг планын;

2010-11 өөредилге чылында Күрүне планының талазы-биле белеткээринге конкурс езугаар специалистер шилилгезин эрттирер гарфигин бадылаар.

3. Тыва Республиканың Чазаның 2003 чылдың июнь 11-де «Россия Федерациязының улус ажил-агыйының организацияларына удуртукчу кадрлар белеткээрин организастаарының дугайында» №369 доктаалын күжүн чидирген деп көөр.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Электри четкилеринге энергия хүлээп ап турар херекселдер кожар керээлерниң талазы-биле чарыгдалдарның чамдык кезээнге субсидия акшаларын алырынче кордап турар бич болгаш ортумак сайгарлыкчы ажил-херектин субъектилерин конкурс езугаар шилиринин дугайында дүрүмгө өскерилгелер кириеринин дугайында

2010 чылдың декабрь 2 №538 Кызыл хоорай

Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы ажил-херек хөгжүлдөзүгө болгаш деткимчезинин адырында күрүне политиказының боттандырылганын хандыра, рынок харылзааларының тургузуунда хөгжүлдени болгаш таарымчалыг байдалды тургузар, биче болгаш ортумак сайгарлыкчы ажил-херекти деткиринин чаа хевирлерин болгаш механизмдерин шигээди алыр сорулга-биле Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Чазаның 2010 чылдың июль 31-де «Электри четкилеринге энергия хүлээп ап турар херекселдерни кожар керээлерниң талазы-биле чарыгдалдарның чамдык кезээнге субсидия акшаларын алырынче кордап турар биче болгаш ортумак сайгарлыкчы ажил-херек субъектилерин конкурс езугаар шилиринин дугайында» №327 доктаалы-биле бадылаан электри

четкилеринге энергия хүлээп ап турар херекселдерни кожар керээлерниң талазы-биле чарыгдалдарның чамдык кезээнге субсидия акшаларын алырынче кордап турар биче болгаш ортумак сайгарлыкчы ажил-херек субъектилерин конкурс езугаар шилиринин дугайында дүрүмгө дараазы өскерилгелерни кириер:

1) 2.3 пунктунун үш абзазында ий домакты ап кааптар;

2) 3-кү эгенин үш абзазында «чагыт хүлээп алыры» деп сөстөрнүн соонга «Курска киржиринче (моон соонда – чагыт деп сөстөрнү немээр».

2. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазының бирги оралакчызы Ш.ИРГИТ.

Тыва Республиканың Чер болгаш өнчү-хөреңги хамаарылгалар яамызының дугайында Чурумунче өскерилгелер кириеринин дугайында

2010 чылдың октябрь 14 №408 Кызыл хоорай

2007 чылдың июль 24-те «Шимчевес өнчү-хөреңгинин күрүне бүрүткелинин дугайында» №221-ФХ Федералдыг хоойлунун 29 чүүлүнүн 3 кезээ, Тыва Республиканың Чазаның 2010 чылдың май 3-те «Бүрүткел инженерлеринин мергежил аттестаттарын бээринге төлээлтирген органның дугайында» №179 доктаалын боттандыра сорулга-биле Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Чазаның 2007 чылдың май 14-те «Тыва Республиканың Чер болгаш өнчү-хөреңги хамаарылгалар яамызының болгаш оон тургузуунун дугайында

Чурумун бадылаарының дугайында» №591 доктаалы-биле бадылаан Тыва Республиканың Чер болгаш өнчү-хөреңги хамаарылгалар яамызының дугайында Чурумунга, 7 пунктуну дараазында уткалыг 7.11 пункт адаанын чүүлү-биле немээш, өскерилгени кириер:

7.11. Бүрүткел инженерлеринге негетинип турар мергежил негелделеринге дүжүп турарының аттестациязын эрткен кижилерге мергежил аттестаттарын бээр».

2. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазының бирги оралакчызы С.ТЕН.

Тыва Республиканың девискээринде тудуг адырында административтиг шаптаразыннарны чайладырының талазы-

«2009-2010 чылдарда Тыва Республикага биче болгаш ортумак сайгарлыкчы ажил-херектин хөгжүлдөзүгө болгаш күрүне деткимчези» республиканың тускай сорулгалыг программасының капсырылгаларына өскерилгелер кириеринин дугайында

2010 чылдың декабрь 4 №543 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Чазаның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Чазаның 2008 чылдың октябрь 16-да №634 доктаалы-биле бадылаан «2009-2010 чылдарда Тыва Республикага биче болгаш ортумак сайгарлыкчы ажил-херектин хөгжүлдөзүгө болгаш күрүне деткимчези» республиканың тускай сорулгалыг программасының капсырылгаларына дараазында өскерилгелерни кириер:

1) №1 капсырылгада «- чөпшээржилге чорудулгаларын ачып эртеринин талазы-биле ачы-дузаларны, оон иштинде төлээге томуйлаарын болгаш сертификат алырын (үндүр садарының талазы-биле) төлээри-биле холбашкан чарыгдалдарга субсидия акшаларны бээр» деп сөстөрнүн «- үндүр садар сорулгалыг барааннар (ажылдар, ачы-дузалар) бүдүрүп болгаш садып-саарып турар биче болгаш ортумак хевирлиг сайгарлыкчы ажил-херекти деткимчезинге субсидия акшаларны бээр».

турар биче болгаш ортумак хевирлиг сайгарлыкчы ажил-херектин деткимчезинге субсидия акшаларны бээр»;

2) №2 капсырылганың 3.1.2 туружунда чөпшээржилге чорудулгаларын ачып эртеринин талазы-биле ачы-дузаларны, оон иштинде төлээге томуйлаарын болгаш сертификат алырын (үндүр садарының талазы-биле) төлээри-биле холбашкан чарыгдалдарга субсидия акшаларны бээр» деп сөстөрнүн «- үндүр садар сорулгалыг барааннар (ажылдар, ачы-дузалар) бүдүрүп болгаш садып-саарып турар биче болгаш ортумак хевирлиг сайгарлыкчы ажил-херекти деткимчезинге субсидия акшаларны бээр».

2. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазаның Даргазының бирги оралакчызы Ш.ИРГИТ.

ШКОЛА АМЫДЫРАЛЫ

ЭРТИНЕ БОЛГАН УЛУГ ӨНЧҮ-БАЙЛААВЫС

Тыва чонувус шаг-төөгүден бээр сөстүн күжү-биле, мерген угаадыгларның дузазы-биле ажы-төлүн кижизидип, амыдыралдың ак оруунче алган чораан. Сөс-биле кижини өнчү-байлаавыс — ие-төрээн, ыдык-тыг, өндүр бедик тыва дылы-выска камныг болуп көрээлинер!

Бо кыйгырыгны Тывавыстың кайы-даа булуңнарында чурттап турар бүгү чонувус сеткил дойлуш-куннуг дүвүрел-биле чоок хүлээп, чөпшээрер боор дээрзинге бүзүрөп, санал-оналыңарны парлагга чепсектерин дамчытыр чырыда-рыңарны диледивис.

Бо кыйгырыгны белеткеп, чараш сөс-домакс культуразы дээш сагыш-сеткили аарып чоруур хоочун башкы Светлана Чоодуевна Шулуу-Маадыр болгаш ооң чаңгыс үзел-бодалдыг эш-өөрү: В.Ө.Домур-оол — Кызылдың 9 дугаар гимназиясының директору, А.К.Ооржак — «Улусчу ужурлар» эртемниң хоочун башкызы, Ч.А.Сарыглар — хоорайның тыва дыл, чогаал методиктиг каттыжышкынын удуртукчузу бо чидиг айтырыгны көдүрүп саналдаан.

Кыйгырыгны Тываның Улустун чогаалчызы А.А.Даржай чүүлдүг деп санаан, а Кызыл хоорайның 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 15 дугаар школаларының тыва дыл, тыва чогаал болгаш улусчу ужурлар башкыларының каттышкан хуралына хүлээп ал деткээн.

Светлана ШУЛУУ-МААДЫР, Кызылдың № 9 гимназиясының тыва дыл болгаш улусчу ужурлар башкызы.

бүдүжүвүстү оскунмай, ада-өгбелеривистен чүс-чүс чылдар ажылдыр келген шындамал (алмаз) эртинне болган улуг өнчү-байлаавыс — ие-төрээн, ыдык-тыг, өндүр бедик тыва дылы-выска камныг болуп көрээлинер!

Кыйгырыгны Тываның Улустун чогаалчызы А.А.Даржай чүүлдүг деп санаан, а Кызыл хоорайның 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 15 дугаар школаларының тыва дыл, тыва чогаал болгаш улусчу ужурлар башкыларының каттышкан хуралына хүлээп ал деткээн.

Светлана ШУЛУУ-МААДЫР, Кызылдың № 9 гимназиясының тыва дыл болгаш улусчу ужурлар башкызы.

Училище дооскаш, Азас 8 чыл школазының эге класстарына орус дыл башкызы бооп ажылдай берген. Оон Ий школазынче ажылдап келгеш, 5 эге класстарны доостурган. Нийти ажил стажы — 36 чыл.

Эге школаны доостурган өөреникчилери Тываның яңзы-бүрү булуңнарында ажылдап-чурттап чоруур.

Ол бөдүүн, бодунуң дугайында шоолуг чугаалакавас, чүгүле өөреникчилерин улуг өтүшкү-биле чугаалаар кижиге. «Өөредип каан өөреникчилерим эртем-билиг, ажил-агыйлыг, эки-ле чоруур болза, мээң шаңналым, аас-кежим ол» — деп, башкы чугаалаар.

Бораан Кунан-ооловна бодунуң башкы ажилын аажок үнелээр. Ол тоол-кичээлдерни, викиориналарны, оюн-кичээлдерни, журажылган хуралдарны өөреникчилерин со-нуургалын езугаар эрттирер чаң-чылдыг. Уругларны үениң негел-дезинге дүүштүр өөредип-кижи-

САЛГАЛДАРГА ҮЛЕГЕРЛИГ

«А» деп үжүк өөреткеш, дым бижип өөреткен. амыдыралче орук айткан амыралдыг башкыларым. «Ажы-төл» деп сөс буянныг, үгү улуска билдингир.

башкыларны утпайн, накшылды, аас-кежин сөңнөп чоруул.

Бораан Кунан-ооловна Мижеек кожуунуң Улуг-Даг деп черге өг-бүлөгө төрүттүнген. Авазы турда, чок апарган. Ачазы бодунуң улүзү-биле өстүрүп ан. Ол мерген угаанныг, эгиз, ажил-ишчи, бурунгаар үтүг, ол үеде арбын даргалап, ду, 1 кысты бут кырынга тургу-еттикпейн, чок болган.

Бораан Кунан-ооловна 1962-жылы Кызылдың башкы училище-5-ке дооскаш, экзамен чокка институтунче кирип алган. 2 чыл өөрөнгөш, кадыының биле дооспайн барган.

АРГА-СҮМЕЗИ — ӨӨРЕДИГ

«А» өөредилге чылының эгелээнин ээр үш ай ажа берди. Өөредилгеже чып кирген өөреникчилер ам элээн ай бергенер. Удавас кышкы дыш-паззы база келир.

Р.В. Чажытмаа чеже чаштарны «А» деп үжүккө өөретпээн дээр. Оларның аразында кымнарны чок дээрли аан. Ол амгы үеде дөрт дугаар классты удуртуп доостураарыга бе-ден. Римма Викторовна класзының кижизидилге талазы-биле «Долгандыр турар кижилерни база бодун хүндүлээр болгаш бүгү-ле чараш чүүлге кижизидери» деп угланыш-кынныг ажылдап турар. База ол ышкаш мөзү-шынар кижизидилгезинче база улуг кичээл-гейни салып турар. Билдингир педагог Я.А. Коменскийниң «Мурнунда шын орукта кижиниң соондан чоруурунга безин белен, ол ки-жи дег шын орукче кирер» деп чугаалааны таварылга эвес. Римма Викторовнаның өөре-

дип кааны өөреникчилери боду ышкаш бү-дүштүг, топтуг-томаанныг, чазык аажы-чаңныг.

Медерелдиг кижилерни дүвүредип чоруур айтырыглар-ла хөй. Аныяк-өскенни шын ши-лигелиг, турум бүдүштүг кылдыр кижизидери амыр эвес. Башкы кижиниң ажилының түңнелдери дээр-ле, ооң өөредип-кижизидип каан ажы-төлү төлөптүг кижилер болуру болгай.

Р.В. Чажытмаа башкы — ийи кыстың база бир оолдун энерелдиг авазы. Ол чааскаан уругларын бут кырынга тургузуп, эртем-билигге чедирип алган. Амыдыралдың аар-берге үелери турза-даа, ие кижиниң мөзүзүн ышкынмай, чымыштыг ажил-ижин уламчы-лап чоруур. Мен бодум ТывКУ-ну дооскан соонда үлөргө-биле Шуурмак суурга турум-

чуп, күш-ажылчы эге базымнарны эгелеп, амыдырап артып калыр аас-кежиктиг болдум. Бо чүүлдү бижип эгелээн ужурум болза, Римма Викторовна — мээң өөм ээзиниң (ол ам аравыста чок) эге класс башкызы. Доостурган өөреникчилери ам-даа башкызы-биле эдержи, дузалажып чоруурлар. Ол дээр-ле, бот-боттары дээш сагыш човажып чорууру-дур. Ол меңээ безин улуг деткимче болгаш моральдыг дуза-дыр. Бо буянныг, үлөгерлиг хоочун башкы аныяк коллегазынга меңээ арга-сүме кадып, сеткилим өөртүп чоруур. Ынчангаш Башкы чылында хүндүлүг башкы Римма Викторовнага курлак чедир мөгейип, байыр чедирип тур мен.

Рада ДАМБАА, Шуурмак ортумак школазында назы чөптөөннөр талазы-биле инспектор.

Тес-Хем кожуун.

ТӨРЭЭН ЧЕРИНИНГ ШКОЛАЗЫНДА

«Кижиге болуру чажындан, Айт болуру кулунундан» деп үлөгер чугааның бадыткалын амыдыралдан көрүп чоруур бис.

Институтту дооскаш, бир дугаар ажылдап барган черим Тес-Хем кожуунуң Ак-Эрикте Кызыл-Чыраа 8 чыл школазы чүве. С.Тока-ның бижип турары маадыр чылгычы Соян Даваа деп кижиге ында чурттап турар дээрзин ол шагда мен, аныяк кижиге, каяа билер ийик мен. Соян Давааның ажы-төлү адазы ышкаш ажилчы, кезээ, топтуг-томаан-нын чон билер. Бистиң барган үевиште бо өг-бүлениң херээжен ээзи чок, хөй өскүс уруглары-биле кырган иези чурттап турар чорду (ачазы — чылгызында).

Аныяк башкы болгаш, чоннуң амыдырал-чуртталгазын сонугурап, хайгаарап турарымга, ол өг-бүле-ниң уруглары кайгамчык кезээ бол-гаш эп-найыралдыг. Олар шупту эки өөренир болгаш сагылга-чурумнуг, школаның чоргааралы турганнар. Ам шупту эртем-билигил.

Мен ийи хире чыл ажылдааш, ол школаның директору апарган мен. Каш чыл иштинде аңаа ажыл-дап чурттааш, Эрзин кожуунуң Бай-Даг ортумак школазынга база директорлап ажылдап турумда аныяк специалист чедип келген. Ка-бинедимче кирип келзе-ле, биезги бичии, чинге, узун — өөреникчим Клара эвес, кайгамчык улуг мага-боттук, чараш-чазык Клара Соянов-на Даваа болду. Ол Кызылдың пе-дагогика институтунуң физика-ма-тематика факультетин дооскаш, бо школага ажылдаары-биле чоруткан бижик биле дипломун менче сунду. Сеткилимден дыка өөрүп, байыр чедирдим. Ону класстан дашкаар ажылдар талазы-биле эргелекчи кылдыр хүлээп алдымыс. Ол суббо-та санында дыка солун кезээлерни эрттирп турду. Ол үениң улуг класстарының өөреникчилери сактыр боор. Улуг пионер вожатый Ульяна Семеновна, башкылар Елена Самдановна, Зоя Семеновна дээш, оон-даа өске аныяк башкы-лар дыка-ла салым-чаяанныг болгаш кызымак улус.

Клара Сояновна уругларының ачазы-биле Бай-Дага тыпчып ал-гаш, бодунуң өскөн-төрээн чери Ак-Эрикче амыдыралының аайы-биле көже бергенер. Аңаа баргаш, удаваанда өөреникчим Клара Сояновна школа директорлай бер-ген болду. Ооң Бай-Дага матема-тика кичээлдеринге олуржуп ана-лизтеп тургаш, бо кижиге боду бе-

зин аныяктардан дыка хөйну билип алыр-дыр дээрзин билген мен. Кла-ра Сояновнаның кичээлдерин бедик деңгелдиг, солун эртерин, өөреник-чилериниң аңаа кайы хире ынаан, хүндүлээрин ам-даа сактыр мен.

Бодунуң төрээн чериниң шко-лазынга хөй чылдар дургузунда башкылап, директорлап ажылдааш, Клара Сояновна школазын бедик чадаже үндүргенин солун-сеткүүл-ден, телеэкрандан көргөш, дыка-ла өөрүп, чоргаарлаңыр чордум.

Школаның юбилейлиг чылда-рында чалалга-биле чеде бергеш, башкылары колдуунда школаның доозукчулары апарганын эскердим. Коллектив эп-найыралдыг, бурун-гаар көрүштүг, бүгү талазы-биле сайзыраңгай апарганын улуг со-нуургал-биле көрдүм. Школа 3 чыл улаштыр «Чылдың школазы», «Тии-лелгениң салюду» деп мөөрейлерге тиилекчи болуп, республикада чаартылгалыг ажылдыг тергини школалар санынче кирип, 2008 чыл-да РФ-тиң Президентизи В.В. Пу-тинниң 1 млн. рубль грантызынга төлөптүг болган деп номчааш, дыка өөрээн мен.

Клара Сояновна школазының баазазында Самагалдайның уруг-ларның спорт болгаш уран чүүл школаларын айтканы дээр-ле уругларның салым-чаяаны сайзы-радырынче улуг кичээлгени салып турарының херечизи-дир деп билер мен.

Улус-биле ажылдап билер, шыңгыы негелделиг, туруштук бо башкы ышкаш кижилер хөй-ле болза, амыдырал каяа-даа күзөн-чиг, солун, чурттаканчыг болур. Өг-бүлениң эр ээзи эрте чырык черден чоруй барза-даа, чааскаан арткаш, амыдыралдың бергеле-ринге торулбайн, уругларын бол-гаш дуңмаларының өскүс артан уругларын шуптузун эртем-билигге чедирип, төлөптүг кижилер кылдыр өстүрүп каан.

Ол — ам Улус өөредилгезиниң тергини, дээди категорияның удуртукчузу, күш-ажылдың хоочуну деп аттарны эдилекчизи. Ынчан-гаш кызымак өөреникчимге, колле-гамга бүгү-ле чүүлдерге чедиш-киннерни күзедим.

Алдын-кыс САРЫГЛАР, РФ-тиң нийти өөредилгези-ниң хүндүлүг ажылдакчызы.

Кызыл хоорай.

ТЫВАНЫҢ ТӨӨГҮЗҮ-БИЛЕ ТУДУШ

(Уланчызы. Эгези 3-кү арында).

турбиналарлыг станциязын ажыл-лалга кириген. 1970 чылда оң күчү-күжү 20000 квт чедир өскени-биле республиканың Каа-Хем ко-жуунун, Балгазын болгаш Самагал-дай суурларын электри энергиязы-биле хандырган. 1966 чылдың апрель айда ажылды чогумчудары-биле Тываның электри четкилери-ниң каттыштырылганын кылган бол-гаш оларны районнарның электри четкилери (РЭЧ) кылдыр эде адаан.

Дараазында электри энергия-зын улам күштелдирер сорулга-биле оларны Красноярскэнерго-биле каттыштырган. 1972 чылда «Абаз» — Ак-Довурак — Кызыл» электри дамчыдар шугум ажылдап эгелээн. Оң Чадаанага 32000 квт, Арыг-Үзүү суурга 6300 квт, Кы-зылга 20000 квт, Элегеске 2500 квт болгаш Хову-Аксыга 6300 квт күш-түг станцияларын тургускан.

ССРЭ-ниң Энергетика болгаш электрификация яамызының 1971 чылдың октябрь 6-да болгаш «Красноярскэнерго» РЭЭ-ниң 1971 чылдың октябрь 29-та № 118 ду-жаалдарында дүүштүр Тыва АССР-ниң девискээринге электри чет-килериниң ажылгалының талазы-биле бүдүрүлгезин организастаан. Ынчан Кызылдың электри станция-зын Тываның электри четкилеринге оң килдизи кылдыр каткан. Амгы үеге чедир республиканың электри хандырылганын бүдүрүлгези каш аңгы аттыг болуп келген. Оң баш-тайгызы — «Тувкомунэнерго» (кол инженер С.Б. Сараяв турган), а амгы үеге — «Тываэнерго».

Тываэнергонун (эге баштай — Тываның электри четкилери) тур-густунган ай-хүнү амдыгаа чедир тода билдинмес. Аңаа ажылдап чораан хоочуннарның чугаалап турары-биле алырга, ол 1965 чыл-

Электри шугумун шөүп турар.

дың январьда Тываның электри четкилери-биле кады тургустунган.

«Тываэнерго» ААН 2000 чыл-дың март айда тургустунган. Бо хүнде ында 800 хире кижиле ажылдап турар. Республиканың чурттагылыг чер бүрүзүнде электри ханды-рылганын мастерлерин тургус-кан. Иитизи-биле республикада дөрт (барыын, чөөн, мурнуу болгаш төп) электри дамчыдар четкилер доктаамал ажылдап турар. Бүдү-рүлгениң килдиз, участок бүрүзү-нде хоочуннар биле аныяк салгал эгин кожа, кады, демниг ажылдап турарлар. Оң коллективинде эп-найыралдыг болгаш бедик мерге-жилдиг кадрлар ажылдап турар дээрзин чоокта чаа оң удуртукчуз кылдыр томуйлаттырган Вадим Пешкуров база онза демдегеп турар.

Тургустунганындан бээр чаа-ла 10 чыл болуп турза-даа, ук бүдү-рүлгө хөйүнү ажылдап кылган бол-гаш чедип алган дээр болза, хөө-редиг болбас. Эрткен чылын Кызыл хоорайның электри подстанцияла-рын бүрүнү-биле чаарткан, рес-публиканың кожууннарда эл-эргижирей берген электри чагы-ларын, шугумнарын, трансформа-торларын солаан болгаш ам-даа

солуп турар. Республиканың док-таамал электри хандырылганын тургузар дээш ажылдап турарларга хоочуннар В.Пахомовту, У.Д.Нава-ны, В.И.Казанцевти, М.И. Смир-новту, шылгараңгай ажылдап турар А.Н.Семибратовту, Г.А. Селедцова-ны, В.Ф. Сапулдайны, А.Т.Сатты болгаш И.С.Агапованы адап болур. Бүдүрүлгедө ажылдап турарларның мергежилин бедидери-биле оларны Россияның улуг-улуг хоорайларын-че өөредип чорудуп турар болгаш республикаже энергетика талазы-биле улуг эртемденнерни чалап, өөредиглиг курстарны организас-тап турар.

Салым-чолун, чуртталгазын кижилерниң амдыралына чугула херек «чылыг» болгаш «чырык» хандырылганын белем эвес ажыл-херээнге тураскаатканнарга оларның профессионал байырлалы — Энергетиктер хүнү-биле байыр чедирбишаан, бистерниң бажы-нарыыста доктаамал чырып турар чырыгыс база чылыдып турар чылыгыс дээш улуу-биле өөрүп четтиргенивисти илередир-дир бис.

Аяна БИЧЕ-ООЛ
белеткээн.

Чуруктарны «Тываэнерго» ААН-ниң архивинден алган.

Төрүттүнген хүнүңер-биле!

Бистин чаңгыс чер-чурттуувус, акывыс, честевис, дуңмавыс, күдээвис Тыва Республиканың Улуг Хуралының ийи чыыжының, Дээди Хуралының депутады, Тываның каш дакпыр чемпиону **Виталий Монгушев БАРТЫНА-САДЫНЫҢ** декабрь 21-де төрүттүнген хү Төрээн суурунун чырыткылыг келир үези, хөгжүлдөз болгачаңгыс чер-чурттууларының чаагай амдыралы дээш хөй үл хуузу кирип чоруур чаңгыс чер-чурттуувуска каң кадыкшылды, аас-кежикти болгаш чон-биле моон-даа соңг эгин кожа чоруурун күзедивис.

Ак-Туруг суурунун чурттакчылар

Байыр чедирдивис

Бистин хүндүлүг, ынак ачаыс, «Тываэнерго» ААН-төп район электри четкилериниң участок мастери **Бу Викторovich МОНГУШКА** болгаш оң коллективни профессионал байырлалы—Энергетиктиң хүнү-биле и байыр чедирип, республиканың чурттакчы чонунун амдыр чуртталгазынга улуг уjur-дузалыг, нарын болгаш берге аж ижинге чедишкенин күзеп, быжыг кадыкшылды, а кежини сеткиливис ханызындан күзедивис!

Өг-бүлө:

«ШЫН» СОЛУННУ ДАМЧЫШТЫР

Бистин эргим, хүндүлүг, ынак ачаыс, кырган-ачаыс, даай акывыс, честевис, кады чурттаан эжиниң бүзүрелдиг эжи, б чөлөнгини чораан **Даш-оол Шамбаевич КУУЛАРНЫ** сөөлгү ор үдежи, биске таварышкан аар чидиргини, кажыдалды деңге үл берге үевисте материалдыг болгаш моральдыг дуза-деткимчени ка-биле Тываның ырак булуңнары Эрзин, Таңды кожууннарда кудаларыыска, Өвүр кожуундан төрөлдөргө, Чыргакы, Хорум Элдиг-Хем, Чыраа-Бажы суурлардан дөргүл-төрөлдөргө, К кожууннун Сукпак, Каа-Хем суурларда база Кызыл хоорайда төрөлдөргө, Чыраа-Бажы ортумаа школаның, эмнелге участо коллективтеринге, чаңгыс чер-чурттууларына, чаңгысклассчылар кады ажылдап чораан эш-өөрүңге, уругларының чаңгысклассчылар эш-өөрүңге, Чаа-Хөл суурдан келген уругларының чаңгыскурсчулар кожоларына база Чыраа-Бажы суурунун Культура бажың ажылдакчыларына четтиргенивисти илеретпишаан, черге чедир мөгөйд

Өөнүң ишти, уруглары, чоок төрөлд

АУКЦИОН ДУГАЙЫНДА ДЫҢНАДЫГ

1. «Таңды лесничествозу», «Тою лесничествозу» «Шагаан-Арыг лесничествозу», «Балгазын лесни-чествозу» күрүнө албан черлериниң ыяш ажыл-агый регламентинде доктаадып тургусканын езугаар ыяш белеткээр ажыл-чорудулганы садар азы садып алыр талазы-биле сайгарлыкчы ажыл-чорудулганы боттан-дырар сорулга-биле онза чугула таварылгада Тыва

Республиканың девискээринге күрүнениң болгаш муниципалдыг хереглелдерни хандыраы-биле керээ-лерин чарарының эргелерин аас-биле садыглаашкын хевирлиг кылдыр садар талазы-биле №5-кр/10 аук-ционну эрттирер дугайында аукционнун организак-чызы—Тыва Республиканың Арга-арыг ажыл-агыйның талазы-биле күрүнө комитети дыңнадып тур.

А/ч №	Турар чери		Кварталдың тускайлаан шөлдүн №	Ыяштын хемчээли (куб)		Поро-дазы	Шөлү (га)	Аукционга кирген чүүлдүн эге өртээ (чылда аренда төлөвириниң эге хемчээли) рубль-биле	Долааның түнү (рубль-биле)
	Лесни-чество	Лесничество-нун участогу		Шупту	Оң иштинде тудуг ыяжы				
1.	Тою	Тоора-Хем	15/14	338	-	Лц	4,5	1081,6	108,16
2.	Тою	Тоора-Хем	2/11,12, 14,18,20	1798	560	Лц	32,5	71963,98	7196,39
3.	Тою	Тоора-Хем	48/10	158	-	Лц	3,7	516,6	51,6
4.	Тою	Тоора-Хем	10/27	564	242	Лц	7,2	29451,96	2945,19
5.	Балгазын	Кызыл-Арыг	8/1,7,8, 3,14,19	584	551	Лц	70,5	64645,83	6464,58
6.	Таңды	Хову-Аксы	192/4	200	152	Лц	2,0	17455	1745,5
7.	Шагаан-Арыг	Арыг-Үзүү	75/6	193,6	165,2	Лц	3,0	25723,48	2572,3
		Шупту:		3835,6	1670,2		123,4	210838,45	21083,72

2. Аукцион болур чер болгаш хүн: 667011, Тыва Республика, Кызыл хоорай, Калинин кудумчузу, 1 «б», каб. 131, 2011 чылдың январь 18-те, 10.00 шакта (тус черниң шагы-биле).

3. Аукционга киржириниң чагыын кириер чери, хүнү бол-гаш доостур хуусаазы: аукционга киржириниң чагыын бо дыңнады-ны парлаан хүнден 2011 чылдың январь 13-ке чедир хүлээп алыр.

4. Албан-езуунун сайтызы: аукцион дугайында документа-цияны Интернетте албан-езуунун сайтызы www.gov.tuva.ru деп адреске кириген.

5. Өртөөн улгаттыраының аразы (аукционнун базымы)—аукционга садып турар чүүлдүн эге өртөөнүн 5 хуузу.

Долаа төлөвир болгаш ону төлөөриниң дугайында медээ-лер: аукционга киржири-биле 2011 чылдың январь 13-ке чедир долаа акшаны төлөвир поручениези-биле аукционга саткан чүүлдүн эге өртөөнүн 10 хуузу хемчээлдиг кылдыр аукцион организакчы-

зының агар санынче шилчиде Тыва Республиканың А арыг ажыл-агый талазы-н күрүнө комитети.

Алыкчызы:

УФК по Республике Тыва (Госкомлес РТ л/с 05122009940) ИНН 1701046164; КПП 170101001

р/сч. 4030281080000200 ГРКЦ НБ Респ. Тыва Банка Ро. г. Кызыла БИК 049304 «Төлөвирниң ады» деп ч «Арга-арыг аукционунга кирж дээш долаа төлөвир» деп айт

6. Арга-арыг өзүмне садарының керээзин ча хуусаазы: аукцион протоколун салган хүнден эгелеп он хүнүнүн дургузунда ар кереэзин чарган турар уjurлу

7. Аукционга киржилге д йында долу медээни болгаш жириниң документилерин аук организакчызындан ал бо силер. Тел. (8 39422) 6-19-18. ылзажыр кижиле: Аюна Серге Ондар.

ШЫН

Индекс 667000. Кызыл хоорай, Красноармейская, 100.

ТУРГУЗУКЧУЗУ: Тыва Республиканың Чазаа. Кол редактор С.С.МОНГУШ

РЕДАКЦИЈАНЫҢ ТЕЛЕФОННАРЫ: Кол редактор—2-01-35, редакторнун оралакчызы — 2-19-87, тел. факс (394-22) 2-17-94, бух-галтерия — 2-17-91. e-mail: shyntuva@mail.ru

КИЛДИСТЕР: иитилел-политиктиг килдиз—2-18-10, культура, өөредилге — 2-03-88, чагаа — 2-17-09, көдээ ажыл-агый — 2-17-09 очулга — 2-03-87, үлетпүр — 2-40-77.

Солун келбейн барганда, 3-14-94 телефонче долгаар. Неделяда үш каттап үнөр. Хемчээли парлаан 2 ама. Тираж 7830. Чагы 154. Номерни парлагаче дужааганы: график езугаар — 21.00, херек кырында — 20.00.

АГАР САНЫЫС: № 40703810900000010000 ОАО НКО «ТываКредит» Кызыл ИНН—1701008465; корр сч 30101810700000000740 БИК 049304740 Россия Федерациязының Парлалга, телерадио-дамчыдылга болгаш массалык коммуникациялар херектериниң талазы-биле яамызының Ортаагы Сибирь регионнар аразының девискээр эргелели «Шын» солунну 2004 чылдың май 14-те эде бүрүткээн.

Херечилелдин дугаары — ПИ № 16-0510. Индекс 11530, 31730. «Тываполиграф» ААН-ге парлаан. (Кызыл, Шетинкин-Кравченко, 1). Солунда парлаттыг материалдарның авторларының бодадалары редакцияның туружу-биле дүүшпейн барып болур. Айыттыг саннары болгаш өске-даа фактылары, дыңнадылары дээш авторлар боттары харыылаар.